

Obr. 9. Leták – hygienická opatření

Právě jste se dověděli, že máte pravděpodobně svrab anebo jste byli v úzkém kontaktu s někým takovým.

Zachovejte klid. Nejhorší je smrt z vyděšení 😊

Přečkáte aktivně (rozumějte úklid, praní a možná strašidelné myšlenky) následujících několik dní a svět se točí dál.

Co je třeba udělat?

- Poskytnete lékaři informace o prvních příznacích svědění a vyrážky, místo pravděpodobného nakažení, místo zaměstnání či školy a je potřeba zmínit společné členy domácnosti a partnerky/ry pro současnou přeléčení a povinné hlášení hygienické stanici
- Vyzvedněte si z **lékárny** recept na léčebný permetrinový krém, krém proti svědění po přeléčení (může obsahovat slabé kortikoidy), event. tabletky proti svědění (tzv. antihistaminika). Současně budete potřebovat gumové/latexové rukavice, igelitový pytel a insekticidní (hmyzzabíjející) dezinfekční sprej do domácnosti
- Při jakýchkoliv nejasnostech čtete opakovaně, hlavně 2. větu 😊 Případně se ptejte svého lékaře.

Součástí léčby je kromě nanesení léčebného krému na 8–12 hodin i důsledné **dodržování hygienických opatření**.

K samotnému léčebnému krému:

Ostříhejte si nakrátko nehty a pečlivě je vyčistěte. Po sprše a osušení do čistého ručníku – naneste krém **od brady a krku dolů na celé tělo** (u malých dětí určí vhodnou léčbu pediatr), dbejte zejména na mezijprstní prostory, rýhu mezi zadečkem, pupík, oblast nehtů a podpaží. Krém nepatří na sliznice pohlaví, uší, nosu, očí a pusy. Nejvhodnější je nanést krém na noc a **nechat působit 8–12 hodin**. Pokud si omýjete ruce po WC, je potřeba na ně krém nanést znovu! Ráno ve sprše důkladně omýt celé tělo mýdlem a utírat novým čistým ručníkem, namazat protisvědčivým krémem a obléknout čisté prádlo.

Vemte si rukavice, všechno **oblečení, ručníky a lůžkovny** (používané poslední 2 týdny) celé rodiny je nutné vyprat min. **na 60°C**, přežehlit, lze s výhodou využít i sušičku na prádlo a nejméně další 3 dny je raději nepoužívat. **Co nelze vyprat**, např. boty, bačkory, pantofle atd., je možné umístit na ideálně **2 týdny do plastových pytlů**. Za tuto dobu zákožka i všechny její nezralé formy zahynou.

Podlahy, koberce, čalounění (doma i v autě), matrace a postele je dobré pečlivě vyluxovat a vystříkat **insekticidním sprejem**. Krémy a masti běžně používané je nutné také 2 týdny nepoužívat či vyhodit.

Svědění se během tří dnů výrazně sníží, může ale ještě měsíc přetrvávat, stejně tak odhojení vyrážky. Pouze v případě, že se svědění během jednoho týdne nezmenšilo a ještě přibyla nová kožní ložiska, je třeba celou léčbu ještě jednou zopakovat, což se týká i všech lidí v blízkém okolí.

Situace v České republice

Svrab patří v ČR mezi povinně hlášená infekční onemocnění (1). Lze předpokládat značnou podhlášenost onemocnění (1). V ČR se svrab udává jako čtvrté nejčtenější infekční onemocnění (4). Častěji se vyskytuje ve městech než na venkově, o něco více postihuje ženy než muže, často děti (4). Populace do 24 let dominuje v hlášené incidenci svrabu nad ostatními věkovými skupinami (1). Děti do 14 let patří k nejcitlivější věkové skupině, dochází u nich k rychlému promoření (1). Přenos onemocnění mezi sexuálními partnery je považován za nejčastější cestu přenosu (1). Nárůst onemocnění ve věkové skupině nad 55 let, zejména nad 80 let je spojen s častějším pobytem v lůžkových zařízeních různého typu, mluvíme o tzv. pasivním svrabu (1), představuje nozokomiální nákazu (2).

Velmi často bývá společně s klienty zejména lůžkových zařízení postiženi i personál, který se navíc stává zdrojem onemocnění pro své rodinné příslušníky a často i pro další klienty či pacienty, hlavně pro imobilní, mentálně retardované nebo imunokomprimované (1). Od začátku roku 2023 **do 31. 8. 2023** bylo prostřednictvím registru ISIN hlášeno již **5 683** případů onemocnění svrabem.

Svrab jako profesionální nákaza

Podrobnější informace lze nalézt na stránkách Státního zdravotního ústavu, v publikacích Nemoc z povolání, kde se uvádí například, že v roce 2021 bylo diagnostikováno a přiznáno jako nemoc z povolání 47 případů svrabu (1). Svrabem (evidenční kód V.1.09) nejčastěji onemocněly zdravotní sestry, dále pracovníci sociálních služeb, sanitářky, ošet-

řovatelé, pečovatelky a uklízečky (1). Nejvíce onemocnění vzniklo v domovech sociálních služeb a v domovech pro seniory a na psychiatrických odděleních (1).

Diskuze

Při každé svědivé dermatóze se doporučuje pomýšlet na svrab v diferenciálně diagnostické rozvaze. Nezapomínat na dlouhou inkubační dobu onemocnění. Důležité je konzultovat s pacientem možné přetrvávající svědění pokožky i po pečlivém přeléčení a předepsat potřebné krémy, lotia (nejčastěji slabé kortikosteroidy) ev. i celková antihistaminika na několik dní až týdnů.

Postižení kštice a nehtů je spojeno s velkou pravděpodobností relapsu onemocnění (4). Doporučuje se kontrola týden po přeléčení. Žádoucí je spolupráce zejména s praktickými a dětskými lékaři.

Výskyt svrabu přímo nesouvisí s nedostatkem osobní hygieny, jak je někdy mylně společností vnímané. Pacienty je žádoucí uklidnit, vyslechnout a zodpovědět dotazy. Když si domů z ordinace odnesou i praktický letáček, budou klidnější a léčba tak úspěšnější.

Závěr

Svrab představuje riziko pro všechny věkové kategorie, zejména pro mladou populaci a pro seniory, kteří jsou umístěni v lůžkových zařízeních. Poslední dobou je zaznamenán vzrůstající počet případů rezistence na domácí lokální terapii Permethrinem.

V kostce pro praxi:

- noční svědění, červené papilovezikuly ve dvojičkách, predilekce, dermatoskopický nálezn,
- současné přeléčení všech členů domácnosti a sexuálních partnerů, zásady léčby a režimová opatření pro ambulantní pacienty,
- povinné hlášení diagnostikujícího lékaře – dg. B86.

LITERATURA

1. Fabiánová K, Košťálová J, Kalinová M, et al. Zprávy CEM (SZÚ, Praha). 2023;32(2):84-91. Available from: <https://szu.cz/wp-content/uploads/2023/04/svrab.pdf>.
 2. Zimová J, Zimová P. Pediatr. praxi. 2016;17(4):214-219. Available from: <https://www.pediatricpropraxi.cz/pdfs/ped/2016/04/05.pdf>.
 3. Hercogová J, Alexandrová P, Boháč P, et al. Klinická der-

matovenerologie 2. díl. 11.5:3 Infestace členovci (epizoonózy). Zdobinská Reisingerová H, Votýpka J. Praha: Mladá Fronta a. s.; 2019:1453-1457.
 4. Benáková N, Arenbergerová M, Cetkovská P, a kol. Moderní farmakoterapie v dermatologii. Účinná a bezpečná medikace v každodenní praxi. Praha: Maxdorf; 2020:17-24.
 5. Štok J, Arengerger P, Pizinger K, et al. Dermatovenerolo-

gie. 1. vydání. Praha: Galén; 2008:55-59.
 6. Rupeš V, Tolarová V. Veš dětská, svrab, roupy. Státní zdravotní ústav; 2004. Available from: https://www.hygp Praha.cz/wp-content/uploads/2023/02/Ves_detska_svrab_roupi.pdf.
 7. Státní ústav pro kontrolu léčiv. Příbalový leták Infectoscab 50MG/G crm. 1 x 30 G. Kód SÚKL 0085346 (permethrinum). Available from: <https://www.sukl.cz/download/pii/P19661.pdf>.